

ΕΕΠΕΚ

Επιστημονική Ένωση για την Προώθηση της Εκπαιδευτικής Καινοτομίας

Καρφή 52, Τ.Κ. 41334, Λάρισα

Τηλ.: 6932078466 - 6972038117

Fax: 211 800 1167

E-mail: info@eepek.gr

URI: www.eepek.gr

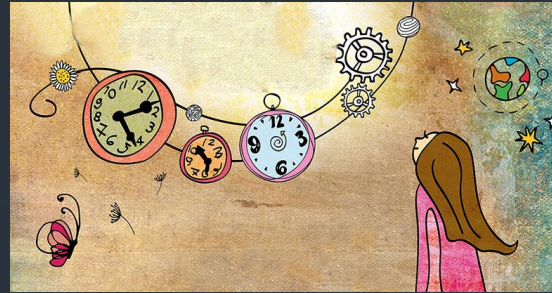
Εκπαιδευτικό Δίκαιο

Πρακτικές Εφαρμογές στο Σχολικό Περιβάλλον

Ενότητα 3. Γενικές Αρχές Διοικητικού Δικαίου-Εφαρμογή στις Σχολικές Μονάδες.

- Λέξεις κλειδιά:
- Νομιμότητα
- Δημόσιο συμφέρον
- Αναλογικότητα
- Χρηστή Διοίκηση
- Αμεροληψία διοικητικού οργάνου
- Διαφάνεια δημόσιας διοίκησης

Οι γενικές αρχές του διοικητικού δικαίου αποτελούν ένα πολύτιμο μέσο οριοθέτησης της διοικητικής δράσης, μέσω της ερμηνείας της κείμενης νομοθεσίας, υπό το πρίσμα του πνεύματος του ισχύοντος δικαίου. Δεδομένης της πολυνομίας που επικρατεί – κατά γενική ομολογία – στη χώρας μας, η γνώση των γενικών αρχών του δικαίου εφοδιάζει τους δημοσίους υπαλλήλους και λειτουργούς με τα απαραίτητα εργαλεία, προκειμένου να βελτιώσουν ποιοτικά τη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης και να αποφύγουν δυσάρεστες καταστάσεις, κυρίως πειθαρχικού ελέγχου και δικαστικής διαμάχης.

Τόσο θεωρητικά, όσο και πρακτικά, οι γενικές αρχές του Διοικητικού Δικαίου παρουσιάζουν δυσκολίες. Στην ενότητα αυτή, θα σας δοθεί η δυνατότητα, αφενός να οριοθετήσετε εννοιολογικά το περιεχόμενο κάθε αρχής, αλλά και να εμβαθύνετε στην κατανόησή τους μέσα από τη μελέτη πραγματικών περιπτώσεων.

Επιπλέον έχετε τη δυνατότητα να αναφέρετε στο forum συζητήσεων διάφορες περιπτώσεις, σχετικές με την εφαρμογή των αρχών, που σας προβλημάτισαν και να αναπτυχθεί ένας γόνιμος διάλογος.

3.1. Η αρχή της νομιμότητας της δημόσιας διοίκησης

Η αρχή της νομιμότητας συνιστά το βασικό μέσον υπαγωγής της Διοίκησης στο δίκαιο. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, καμία διοικητική πράξη δεν μπορεί να εκδοθεί χωρίς ρητή σχετική πρόβλεψη σε κανόνα δικαίου. Η Διοίκηση ενεργεί έγκυρα και επομένως αποτελεσματικά μόνο στο μέτρο που τηρεί τις επιταγές της εν λόγω αρχής.

Η αρχή της νομιμότητας διασφαλίζει την προβλεψιμότητα της διοικητικής δραστηριότητας, παρέχοντας στους διοικουμένους τη δυνατότητα να γνωρίζουν εκ των προτέρων τις αρμόδιες να αποφανθούν για συγκεκριμένο ζήτημα αρχές, τις διαδικασίες που αυτές οφείλουν να τηρήσουν, τα κριτήρια των επιλογών τους και τις διάφορες δυνατότητες απόφασης που διαθέτουν. Γνωρίζουν, επομένως, όχι μόνο τις υποχρεώσεις τους αλλά και τα δικαιώματά τους έναντι των διοικητικών αρχών, πτυχή η οποία προσδίδει και φιλελεύθερη χροιά στην υπό εξέταση αρχή.

Η δημόσια διοίκηση απαγορεύεται να ενεργήσει εκτός ή πέρα από το νόμο και επιβάλλεται να ενεργεί σύμφωνα με το νόμο

Η αρχή της νομιμότητας της δημόσιας διοίκησης:

- Εγγυάται την προστασία των ενδιαφερομένων από αυθαιρεσίες της Διοίκησης
- Συμβάλλει στην εύρυθμη λειτουργία της Διοίκησης (ρυθμίζει την δράση της)

Με κακούς νόμους και καλούς δημόσιους λειτουργούς είναι ακόμα δυνατόν να κυβερνήσεις. Με κακούς δημόσιους λειτουργούς όμως, ούτε οι καλύτεροι νόμοι δεν μπορούν να βοηθήσουν.
Όττο Φον Μπίσμαρκ, 1815-1898,

Μελέτη περίπτωσης 1

Διευθυντής Γυμνασίου, εντόπισε μαθήτρια να καπνίζει στο προαύλιο του σχολείου. Την οδήγησε στο γραφείο του και αφού την ενημέρωσε για την απαγόρευση καπνίσματος, της επέβαλλε την ποινή της αποβολής από το σχολείο για τρεις ημέρες.

Την επόμενη ημέρα, προσήλθαν στο σχολείο εξοργισμένοι οι γονείς της μαθήτριας και απευθυνόμενοι στον Διευθυντή του είπαν ότι παραβίασε την αρχή της νομιμότητας. Ζήτησαν δε να ανακαλέσει την ποινή, διαφορετικά θα απευθύνονταν στη Δ.Δ.Ε και θα ακολουθούσαν τη δικαστική οδό.

- Η επιβολή της ποινής αποτελεί διοικητική πράξη;
- Ο Διευθυντής είναι το αρμόδιο διοικητικό όργανο για την επιβολή της συγκεκριμένης ποινής;
- Οι ισχυρισμοί των γονέων είναι βάσιμοι;
- Τι θα συμβουλευάτε τον Διευθυντή;

Μελέτη περίπτωσης 2

Ο Σύλλογος Διδασκόντων απομακρυσμένου και δυσπρόσιτου σχολείου αποφάσισε να τροποποιήσει το ωράριο λειτουργίας του σχολείου, αφού έλαβε υπόψη του τις άσχημες καιρικές συνθήκες που επικρατούν στην περιοχή την περίοδο του χειμώνα, τις γεωγραφικές ιδιαιτερότητες και το γεγονός ότι για τη μεταφορά των μαθητών, από και προς το σχολείο, χρησιμοποιείται ένα μισθωμένο λεωφορείο που εξυπηρετεί ταυτόχρονα τους μαθητές του Νηπιαγωγείου, του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου της περιοχής, με αποτέλεσμα την καθυστερημένη προσέλευση των μαθητών.

Η έναρξη μαθημάτων ορίστηκε στις 08:30 π.μ.

- Έχει δικαίωμα ο Σύλλογος Διδασκόντων να προβεί σε αυτή την ενέργεια; Αν ναι, αρκεί η απόφαση του συλλογικού διοικητικού οργάνου ή απαιτούνται περαιτέρω ενέργειες;
- Αν γονέας διαμαρτυρηθεί και επικαλεστεί παραβίαση της αρχής της νομιμότητας, τι θα του απαντήσετε;

Δραστηριότητα 1

Καταγράψτε τρεις τουλάχιστον περιπτώσεις παραβίασης της αρχής της νομιμότητας σε σχολικές μονάδες, αξιοποιώντας τις εμπειρίες σας.

Όταν η αρχή της νομιμότητας της Δημόσιας Διοίκησης παραβιάζεται:

μπορεί να έχει διάφορες συνέπειες, ανάλογα με την ενέργεια του διοικητικού οργάνου που είναι αντίθετη προς την αρχή αυτή.

Ο διοικούμενος μπορεί να ζητήσει την επανεξέταση της υπόθεσης που τον αφορά; Με μια διοικητική προσφυγή και να επιτύχει την άρση της παράβασης με ανάκληση, ακύρωση ή τροποποίησης της πράξης. Εάν αυτά δεν αποδώσουν, ο διοικούμενος μπορεί να ασκήσει τα προβλεπόμενα ένδικα μέσα και να επιτύχει την ακύρωση της διοικητικής πράξης και την αποκατάσταση της ζημιάς που το προκάλεσε η παράβαση.

3.2. Η αρχή της υπεροχής και της προστασίας του δημοσίου συμφέροντος

Το δημόσιο συμφέρον αποτελεί καταρχήν και πάνω απ' όλα μια αόριστη νομική έννοια . Για αυτό και ορισμός περιεκτικός και σαφής είναι εξαιρετικά δύσκολο να διατυπωθεί.

Συμφέρον γενικά είναι η χρησιμότητα ή ωφέλεια που έχουν για ένα πρόσωπο, για διάφορους λόγους, είτε οι υπηρεσίες άλλων ανθρώπων ,είτε οι σχέσεις με αυτούς ή ορισμένα πράγματα, είτε νομικές ρυθμίσεις ή πραγματικές καταστάσεις ή δραστηριότητες.

Αξιολογικό επομένως στοιχείο της έννοιας του συμφέροντος είναι η εκτίμηση της χρησιμότητας ή της ωφέλειας που συνδέει τα λοιπά στοιχεία του συμφέροντος, δηλαδή, το υποκείμενό του με πρόσωπα, πράγματα, ρυθμίσεις, δραστηριότητες ή καταστάσεις. Η εκτίμηση αυτή μπορεί να γίνει είτε με βάση υποκειμενικών κριτηρίων, τα οποία καθορίζει αποκλειστικά το υποκείμενο του συμφέροντος, είτε αντικειμενικά βάσει ορισμένων αναγκών.

Το **δημόσιο συμφέρον** είναι νομική έννοια, διότι καθορίζεται από τους κανόνες δικαίου και μόνο μέσω αυτών μπορεί να υπάρξει και να λειτουργήσει εντός της έννομης τάξης, παράγοντας τις αντίστοιχες έννομες συνέπειες. Κατ' αρχάς, αποτελεί τον σκοπό των νομικών πράξεων ή υλικών ενεργειών των δημόσιων νομικών προσώπων. Όλη η δράση της Δημόσιας Διοίκησης τείνει στην εξυπηρέτηση και την προστασία του δημοσίου συμφέροντος, οπότε η έννοια αυτή διαποτίζει όλους τους πόρους του Διοικητικού Δικαίου.

Δημόσιο Συμφέρον: συμπίπτει με το συμφέρον όλων των μελών της κοινωνίας και αφορά την ικανοποίηση βασικών αναγκών (εκπαίδευση, ασφάλεια, υγεία, επικοινωνία κ.λπ)

3.2. Η αρχή της υπεροχής και της προστασίας του δημοσίου συμφέροντος

Γενικό Δημόσιο Συμφέρον

Αφορά το σύνολο των μελών της κοινωνίας

Ειδικό Δημόσιο συμφέρον

Αφορά ορισμένα τμήματα της κοινωνίας, τα οποία καθορίζονται βάσει γενικών κριτηρίων (π.χ. μια συγκεκριμένη επαγγελματική ή κοινωνική ομάδα).

Μελέτη περίπτωσης 3

Εκπαιδευτικοί Δημοτικού Σχολείου ενημερώθηκαν από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ότι θυελλώδεις άνεμοι θα πλήξουν την περιοχή. Άμεσα επικοινωνήσαν με τη Διεύθυνση του σχολείου και επιτακτικά ζήτησαν τη μη λειτουργία της σχολικής μονάδας, τουλάχιστον για δύο ημέρες. Συγκεκριμένα ανέφεραν στη Διευθύντρια «τα ακραία καιρικά φαινόμενα είναι απειλητικά για την ασφάλεια και την υγεία μαθητών και δασκάλων....απειλείται η σωματική μας ακεραιότητα, θα θρηνήσουμε θύματα....αποφασίστε τη διακοπή των μαθημάτων...»

Η Διευθύντρια, αφού επιβεβαίωσε τις μετεωρολογικές προβλέψεις από αξιόπιστο site, σκέφτηκε για λίγο και αποφάσισε τη μη λειτουργία της σχολικής μονάδας για μία ημέρα. «Αν η προστασία της ζωής, δεν είναι λόγος δημοσίου συμφέροντος, τότε τι άλλο μπορεί να είναι;»

- Η προστασία της ζωής, της ασφάλειας και της υγείας αποτελούν λόγους «δημοσίου συμφέροντος»;
- Οι Εκπαιδευτικοί και η Διευθύντρια ακολούθησαν τη νόμιμη διοικητική διαδικασία;
- Θεωρείτε ότι παραβιάστηκαν αρχές της δημόσιας διοίκησης;
- Τι θα συμβουλεύατε τους συναδέλφους σας;

Μελέτη Περίπτωσης 4

Γονέας μαθήτριας, αρχές Οκτωβρίου, απευθύνεται εγγράφως στο Διευθυντή Δημοτικού Σχολείου και στο Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων και ζητά την απεντόμωση της σχολικής μονάδας, καταγγέλοντάς τον για πλημμελή εκτέλεση καθηκόντων. Αναφέρει στην επιστολή του ότι, ο Διευθυντής παρέλειψε αδικαιολόγητα να προβεί στην απεντόμωση του σχολείου, όπως όφειλε, και αν δεν πράξει τα δέοντα, θα τον αναφέρει στον Προϊστάμενό του.

Οι λόγοι που επιβάλλουν την απεντόμωση, τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο, είναι γνωστοί. Παλιό κτήριο, πολλά δέντρα εντός και εκτός σχολείου, ζώφια και φίδια αποτελούν εστίες μόλυνσης και κινδύνου.

- Είναι δικαιολογημένη η έγγραφη καταγγελία του γονέα; Αν ναι, για ποιους λόγους;
- Ποιες θα είναι οι διοικητικές ενέργειες του Διευθυντή;

3.3. Η αρχή της χρηστής διοίκησης και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικούμενου

Η αρχή της χρηστής διοίκησης υποχρεώνει τα διοικητικά όργανα να ασκούν τις αρμοδιότητές τους με βάση το περί δικαίου αίσθημα τους, με αναλογικότητα και επιείκεια και στο πλαίσιο της αρχής της νομιμότητας της δημόσιας διοίκησης. Σύμφωνα με την αρχή αυτή η δημόσια διοίκηση οφείλει να διευκολύνει τους διοικούμενους να προστατεύουν τα συμφέροντά τους και να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους.

Η αρχή της καλής πίστης και η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικούμενου, επιβάλλουν στη δημόσια διοίκηση να μην εκμεταλλεύεται το διοικούμενο ή ακόμη περισσότερο να δημιουργεί καταστάσεις πλάνης, απάτης ή απειλής του. Η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης επιβάλλει στη δημόσια διοίκηση να μην επικαλείται δικές της παραλείψεις, για τις οποίες ο διοικούμενος δεν φέρει καμία ευθύνη ή να αγνοεί μια ευνοϊκή για τον διοικούμενο πραγματική κατάσταση που έχει δημιουργηθεί επί μακρό χρονικό διάστημα και να αρνείται το δικαίωμα του να συνάγει της ωφέλιμες έννομες συνέπειες της, τα οφέλη δηλαδή που αυτή συνεπάγεται. Η αρχή αυτή συνδέεται με τη διαδικασία ανάκλησης των διοικητικών πράξεων, ενώ στην ουσία παρεμποδίζει την αντιφατική δράση της δημόσιας διοίκησης.

Από τη συνταγματική προστασία της προσωπικότητας, την αρχή του κράτους δικαίου και την αρχή της ασφάλειας του δικαίου απορρέει η δικαιολογημένη (ή προστατευόμενη) εμπιστοσύνη του διοικούμενου. Στο πλαίσιο της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του, ο διοικούμενος αναμένει εύλογα τη διατήρηση της σταθερότητας και προβλεψιμότητας των πραγματικών και νομικών καταστάσεων που έχουν διαμορφωθεί από το νομοθέτη, ούτως ώστε να αξιώνει την μη αιφνίδια και απρόβλεπτη μεταβολή τους.

Ωστόσο, επειδή η απόλυτη προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικούμενου θα οδηγούσε τη δράση της δημόσιας διοίκησης σε αγκυλώσεις και θα περιόριζε την ανάγκη προσαρμογής της δράσης της στις μεταβαλλόμενες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, γίνεται δεκτό ότι η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του διοικούμενου είναι δυνατόν να καμφθεί, εφόσον τηρούνται μια σειρά από αναγκαίες εγγυήσεις. Έτσι, γίνεται δεκτό ότι από την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικούμενου απορρέει η ανάγκη σαφήνειας, εξειδίκευσης και προβλεψιμότητας της νομοθετικής ρύθμισης που ανατρέπει κεκτημένα δικαιώματα των διοικουμένων. Περαιτέρω, η ανατροπή μιας σταθερής και προβλέψιμης από το διοικούμενο πραγματικής ή νομικής κατάστασης θα πρέπει να δικαιολογείται από λόγους δημοσίου συμφέροντος, η ανατροπή της προβλέπεται για το μέλλον και δεν αντιφάσκει κατά παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας προς το προγενέστερο πραγματικό ή νομοθετικό καθεστώς.

Η εξυπηρέτηση έννομων συμφερόντων των διοικούμενων από τα διοικητικά όργανα και η προστασία των δικαιωμάτων τους, αποτελούν θεμελιώδη αρχή στην άσκηση της δημόσιας δράσης.

Μελέτη Περίπτωσης 5

Ο Γιάννης είναι νεοδιόριστος εκπαιδευτικός στη Ρόδο. Με μεγάλη χαρά αποδέχθηκε το διορισμό του, άφησε τη γυναίκα του και τα δύο παιδιά του στη Θεσσαλονίκη και ΜΕΤ εγκαταστάθηκε στο νησί.

Τοποθετήθηκε σε τρία σχολεία για συμπλήρωση ωραρίου και σε όλα τον καλωσόρισαν και αμέσως ένωσε ασφάλεια και υποστήριξη. Ο ενθουσιασμός του ήταν φανερός και είχε σκοπό να κάνει πολλά πειράματα, εργαστηριακές ασκήσεις και μελέτη της φύσης. Δύο μήνες αργότερα, σε παρέα συναδέλφων, μαθαίνει ότι η επιμόρφωση Φυσικών από το Συντονιστή Εκπαίδευσης ολοκληρώθηκε με επιτυχία και οι συμμετέχοντες καθηγητές ωφελήθηκαν πολύ. Οι συνάδελφοι τον συμβούλευσαν να συμμετέχει σε τέτοιου είδους επιμορφώσεις.

Ωστόσο αυτός, δεν είχε μάθει για την επιμόρφωση και κανένας δεν τον ενημέρωσε υπηρεσιακώς.

Την επόμενη μέρα, ανέφερε το γεγονός στο Διευθυντή του σχολείου τοποθέτησης και ζήτησε πληροφορίες για το πως θα ενημερώνεται. Ο Διευθυντής τον καθησύχασε και ισχυρίστηκε ότι δεν τον ενημέρωσε, γιατί η απουσία του θα δημιουργούσε πρόβλημα στο ωρολόγιο πρόγραμμα.

- Η παράλειψη του Διευθυντή συνιστά παραβίαση της αρχής της χρηστής διοίκησης και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικούμενου;

Μελέτη Περίπτωσης 6

Ο Γιάννης, υποψιασμένος από τη στάση του Διευθυντή, έδινε ιδιαίτερη σημασία στα θέματα που τον αφορούσαν εντός σχολείου και άρχισε να μελετά την εκπαιδευτική νομοθεσία. Διαπίστωσε ότι, εφόσον είναι τοποθετημένος σε τρία σχολεία, απαλλάσσεται από τις εφημερίες σε όλα τα σχολεία (τοποθέτησης και διάθεσης). Ωστόσο, στο πρόγραμμα εφημεριών που είχε αποφασίσει ο Σύλλογος Διδασκόντων, είχε οριστεί εφημερία μία φορά την εβδομάδα.

Νιώθοντας αδικημένος, απευθύνθηκε ξανά στον Διευθυντή και του ζήτησε εγγράφως να απαλλαγεί από τα καθήκοντα του εφημερεύοντα εκπαιδευτικού, καθότι παραβιάζονται τα δικαιώματά του και αισθάνεται άνηση μεταχείριση.

Ο Διευθυντής απάντησε αρνητικά και χρησιμοποίησε τα ακόλουθα επιχειρήματα:

- 1) Στο σχολείο, οι 12 από τους 14 εκπαιδευτικούς έχουν διατεθεί σε 3 και 4 σχολεία για συμπλήρωση ωραρίου.
- 2) Η οργανικότητα είναι περιορισμένη.
- 3) Η επιβάρυνση των 2 εκπαιδευτικών με συνεχείς εφημερίες θα ήταν εξουθενωτική και αντισυναδελφική.
- 4) Μέλημα τους θα πρέπει να είναι η ασφάλεια των μαθητών.

Ως εκ τούτου, οι ιδιαίτερες συνθήκες συνιστούν αντικειμενικό λόγο, δεν θίγονται τα δικαιώματά του και δεν βλάπτεται.

Ο Γιάννης επέμενε στην άποψή του και ζήτησε την τροποποίηση της απόφασης του Συλλόγου, ισχυριζόμενος ότι τίποτε από αυτά δεν αναφέρονται στο πρακτικό του Συλλόγου.

Ο Διευθυντής ανταπάντησε «έχεις υπογράψει το πρακτικό, καμία αντίρρηση δεν έφερεις, άγνοια νόμου δε συγχωρείται συνάδελφε».

- Ακολούθησε τη σωστή διοικητική πρακτική ο Γιάννης με το έγγραφο αίτημά του;
- Θεωρείτε τα επιχειρήματα του Διευθυντή ισχυρά;
- Οι λόγοι που επιβάλλουν –σύμφωνα με το Διευθυντή- καθήκοντα εφημερίας στο Γιάννη, θα έπρεπε να αναφέρονται στο πρακτικό του Συλλόγου Διδασκόντων; Αν ναι, πως μπορεί να διορθωθεί διοικητικά η παράλειψη αυτή;
- Δικαιολογείται άγνοια νόμου σε δημόσιο υπάλληλο ή λειτουργό;

3.4. Η αρχή της αναλογικότητας

Η αρχή αυτή ορίζει ότι μεταξύ του συγκεκριμένου διοικητικού μέτρου και του επιδιωκόμενου σκοπού πρέπει να υπάρχει εύλογη σχέση. Απαραίτητες προϋποθέσεις για τη λήψη ενός διοικητικού μέτρου είναι η **καταλληλότητα**, δηλαδή το λαμβανόμενο μέτρο είναι το κατάλληλο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, η **αναγκαιότητα** δηλαδή να συνεπάγεται τα λιγότερα δυνατά μειονεκτήματα για τον ιδιώτη και η **αναλογικότητα**, τα μειονεκτήματα δηλαδή να μην υπερσκελίζουν τα πλεονεκτήματα.

Η Διοίκηση πρέπει να επιλέγει μεταξύ των μέτρων που πραγματοποιούν τους νόμιμους σκοπούς της το εκάστοτε λιγότερο επαχθές για τον πολίτη

Διακριτική ευχέρεια και άσκηση δημόσιας διοίκησης

- Η δέσμευση της Δημόσιας Διοίκησης δεν προέρχεται απευθείας από το Σύνταγμα, αλλά από το νόμο. Προβλέπεται δε στο νόμο με εκφράσεις όπως «οφείλει ή υποχρεούται» σε ορισμένη συμπεριφορά.
- Η πλήρης (δηλαδή εντός των ορίων που θέτουν οι νόμοι) ελευθερία κινήσεως της διοίκησης καλείται **διακριτική ευχέρεια** και παραχωρείται από το νόμο με εκφράσεις όπως: «δύναται, δικαιούται, επιλέγει, κρίνει, κατά την κρίση της» κ.λπ.
- Επομένως η διακριτική ευχέρεια είναι α) η νομική δυνατότητα της διοίκησης να επιλέγει ανάμεσα σε διάφορες εξίσου νόμιμες λύσεις και β) να εξειδικεύει (ερμηνεύει) αόριστες νομικές έννοιες όπως: «δημόσιο συμφέρον, σπουδαίος λόγος, σοβαρός κίνδυνος, επείγουσα και απρόβλεπτη ανάγκη».
- Διακριτική ευχέρεια δεν υπάρχει μόνο όταν η διοίκηση δικαιούται κατά νόμο να επιλέγει μεταξύ διάφορων νόμιμων λύσεων, αλλά και όταν της ανατίθεται η εκτίμηση ή αξιολόγηση ορισμένων ιδιοτήτων ή περιστατικών. Και στις δύο περιπτώσεις, η απόφαση της διοίκησης δεν είναι υπαγορευμένη ή καθορισμένη από το νόμο, αλλά προκύπτει ως αποτέλεσμα κρίσεως βάσει π.χ. επιστημονικών, παιδαγωγικών κ.λπ κριτηρίων

Μελέτη Περίπτωσης 7

Κατά τη διάρκεια σχολικής εκδρομής τοπικού Γυμνασίου της Λάρισας, ο Πέτρος, μαθητής της Β' Λυκείου, απομακρύνεται από το σημείο της εκδρομής, προκειμένου να συναντήσει φίλους του σε άλλο σημείο της πόλης. Κατά την απομάκρυνσή του, όμως, γίνεται αντιληπτός από τον Καθηγητή Σαΐνη, οποίος τον επαναφέρει στο σημείο της εκδρομής και μπροστά στους συμμαθητές του, του λέει ότι «είναι απροσάρμοστος», «είναι μελάς για το σχολείο», «αν ήταν στο χέρι του θα τον είχε διώξει από αυτό».

Την επομένη συνεδριάζει εκτάκτως ο Σύλλογος Διδασκόντων για το θέμα αυτό και επιβάλλει στο μαθητή την ποινή της ημερήσιας αποβολής. Η απόφαση ελήφθη ομόφωνα από όλα τα μέλη του Συλλόγου και καταχωρήθηκε στα πρακτικά.

- Ο γονέας του μαθητή που τιμωρήθηκε, διαμαρτυρήθηκε έντονα στο σχολείο για την απόφαση, την οποία θεώρησε άδικη και υπερβολική. Ζήτησε να ακυρωθεί η ποινή του και ισχυρίστηκε πως ο μαθητής αισθάνεται άσχημα ψυχολογικά, τόσο για τη συμπεριφορά του καθηγητή του, όσο και για την επιβολή της μονοήμερης επιβολής. Ο Διευθυντής καλεί σε άτυπη συνεδρίαση τους εκπαιδευτικούς, προκειμένου να συζητηθεί το θέμα.

Τοποθετηθείτε, θεμελιώνοντας τα όποια επιχειρήματά σας στην αρχή της αναλογικότητας και την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας του Συλλόγου Διδασκόντων.

Δραστηριότητα 2

Σκεφτείτε περιπτώσεις στη σχολική σας καθημερινότητα, όπου, στη σχολική σας μονάδα και στο πλαίσιο της διακριτικής σας ευχέρειας, εφαρμόστηκε η αρχή της αναλογικότητας.

3.5. Η αρχή της αμεροληψίας των οργάνων της δημόσιας διοίκησης

Η αρχή της αμεροληψίας των οργάνων της δημόσιας διοίκησης αποτελεί ειδικότερη έκφραση της αρχής του κράτους δικαίου επιβάλλει στη δημόσια διοίκηση κατά την ενάσκηση της εξουσίας της να είναι λειτουργεί ως χρηστή διοίκηση, βάσει στόχων που καθορίζονται από την προστασία του δημοσίου συμφέροντος, χωρίς εμπάθεια και προκατάληψη έναντι του διοικούμενου.

Η αρχή της αμεροληψίας εμφανίζεται σε αρκετά χαρακτηριστικά παραδείγματα της δράσης της δημόσιας διοίκησης. Έτσι, με την αρχή της αμεροληψίας της δημόσιας διοίκησης συνάδουν για παράδειγμα τα κωλύματα διενέργειας πράξεων ή συμμετοχής στα συλλογικά όργανα της δημόσιας διοίκησης. Τα μονομελή ή συλλογικά όργανα της δημόσιας διοίκησης είναι υποχρεωμένα να απέχουν και οφείλουν να ζητούν την εξαίρεσή τους από « ...κάθε ενέργεια ή διαδικασία που συνιστά συμμετοχή σε λήψη απόφασης ή διατύπωση γνώμης ή πρότασης εφόσον: α) η ικανοποίηση προσωπικού συμφέροντός τους συνδέεται με την έκβαση της υπόθεσης, ή β) είναι σύζυγοι ή συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας, κατ' ευθεία μεν γραμμή απεριορίστως, εκ πλαγίου δε έως και τέταρτου βαθμού, με κάποιον από τους ενδιαφερομένους, ή γ) έχουν ιδιαίτερο δεσμό ή ιδιάζουσα σχέση ή εχθρότητα με τους ενδιαφερομένους».

Η αμεροληψία είναι μια θετική έννοια, προσανατολισμένη στην αξία της δικαιοσύνης. Όπως η δικαιοσύνη, έτσι και η αμεροληψία δεν αρκεί να υπάρχει, πρέπει να είναι φανερό ότι υπάρχει.

Δραστηριότητα 3

Α) Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: Αμεροληψία και Αλλοδαποί Μαθητές. Να αναφέρετε μέτρα που θα μπορούσε να εφαρμόσει η σχολική μονάδα -ως δημόσια υπηρεσία και εκπαιδευτικός οργανισμός- στο πλαίσιο της διακριτικής της ευχέρειας, με στόχο την ουσιαστική εφαρμογή της αρχής της αμεροληψίας.

Β) Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: Αμεροληψία και Ενδοσχολικές Εξετάσεις. Να αναφέρετε μέτρα που προβλέπονται από το νόμο και εξασφαλίζουν την αμεροληψία κατά τη διάρκεια των εξετάσεων στη σχολική μονάδα.

3.6. Η αρχή της ισότητας και της αξιοκρατίας

Η αρχή της ισότητας επιβάλλει την ισότητα των πολιτών απέναντι στο νόμο, καθώς και την ίση μεταχείριση των διοικουμένων, και κατοχυρώνεται συνταγματικά στο άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, η διοίκηση οφείλει, όταν λειτουργεί κατά διακριτική ευχέρεια, να αντιμετωπίζει ισότιμα τους πολίτες. Η ισότητα ερμηνεύεται ως ίση μεταχείριση των ίσων και άνιση μεταχείριση των άνισων, καθώς και η άνιση μεταχείριση των άνισων είναι ισότητα, σε λογικά πλαίσια πάντως.

Η διακριτική μεταχείριση των ασθενέστερων μελών της κοινωνίας, ουδόλως αντιτίθεται προς την αρχή της ισότητας, εφόσον η διακριτική

μεταχείριση και η ειδική μέριμνα απέναντι στις συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες δικαιολογείται από την ανάγκη επιπλέον προστασίας τους από το κράτος. Η προστασία αυτή μάλιστα είναι συνυφασμένη με την αρχή του κοινωνικού κράτους, όπως κατοχυρώνεται συνταγματικά στο άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος, σε συνδυασμό με το άρθρο 116.

Η αρχή της ισότητας καλύπτει την ισότητα όλων έναντι του νόμου, και με αυτόν τον τρόπο ισοδυναμεί με απαγόρευση της νομοθετικής αυθαιρεσίας. Συνδέεται, επίσης, με την απαγόρευση διακρίσεων λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού, ή λόγω ιθαγένειας, όπως κατοχυρώνεται νομικά στο άρθρο 21 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Δραστηριότητα 4

Ως Διευθυντής/Διευθύντρια σχολικής μονάδας, σκέφτεστε να οργανωθεί ένας μαθητικός διαγωνισμός ζωγραφικής με θέμα την ισότητα στο σχολείο.

Ο διαγωνισμός θα απευθύνεται σε μαθητές και μαθήτριες όλου του νομού, τόσο στην Πρωτοβάθμια, όσο και στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Ενημερώνετε το Σύλλογο Διδασκόντων και έχετε τη σύμφωνη γνώμη του

- Σε ποιες διοικητικές-εκπαιδευτικές ή άλλες αρχές και υπηρεσίες θα απευθυνθείτε για τη διοργάνωση;
- Ποιες διοικητικές ενέργειες θα εξασφαλίσουν τη συμμετοχή του σχολείου σας σε αυτή την καινοτόμα δράση;

3.7. Η αρχή της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας της διοίκησης

Η αρχή της διαφάνειας ή της φανεράς δράσης της δημόσιας διοίκησης κατοχυρώνει το δικαίωμα των πολιτών στην πληροφόρηση. Η διαφάνεια και η δημοσιότητα αποτελούν βασικές συνιστώσες της δημοκρατικής αρχής, στο βαθμό που επιτρέπουν τον έλεγχο της δράσης των κρατικών οργάνων και αρχών από τους πολίτες. Η φανερά δράση και η διαφάνεια της διοικητικής δράσης συμβάλλει στην καταπολέμηση της διαφθοράς και της διαπλοκής της δημόσιας διοίκησης, εγγυάται τον έλεγχο της και συμβάλλει στην επαύξηση της αποτελεσματικής της λειτουργίας αλλά και της προστασίας των δικαιωμάτων των διοικουμένων.

Το πρόγραμμα Δι@ύγεια (Ν. 3861/2010) επιβάλλει τη δημοσίευση όλων των αποφάσεων των διοικητικών οργάνων και αρχών που διαθέτουν οικονομικό περιεχόμενο, προκειμένου οι διοικούμενοι να διαθέτουν ανοιχτή πρόσβαση προς αυτές.

Η αρχή της αποτελεσματικότητας της δράσης της δημόσιας διοίκησης συνδέεται με την αρχή της χρηστής διοίκησης και με την ανάγκη προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων των διοικουμένων. Η αρχή της αποτελεσματικότητας της διοικητικής δράσης συνίσταται στην οικονομία χρόνου και μέσων, στην ευελιξία και την ταχύτητα, κατά την πραγμάτωση των δημόσιων πολιτικών και της δημόσιας αποστολής των οργάνων της δημόσιας διοίκησης. Προς την κατεύθυνση της αρχής της αποτελεσματικότητας, το άρθρο 10 §3 Σ ορίζει ότι:

«Η αρμόδια υπηρεσία ή αρχή υποχρεούται να απαντά στα αιτήματα για παροχή πληροφοριών και χορήγηση εγγράφων, ιδίως πιστοποιητικών, δικαιολογητικών και βεβαιώσεων μέσα σε ορισμένη προθεσμία, όχι μεγαλύτερη των 60 ημερών, όπως νόμος ορίζει. Σε περίπτωση παρόδου άπρακτης της προθεσμίας αυτής ή παράνομης άρνησης, πέραν των άλλων τυχόν κυρώσεων και έννομων συνεπειών, καταβάλλεται και ειδική χρηματική ικανοποίηση στον αιτούντα, όπως νόμος ορίζει».

Προς την πραγμάτωση της αρχής της αποτελεσματικότητας της δράσης της δημόσιας διοίκησης κατευθύνονται και οι πολιτικές ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, μέσα από την εφαρμογή τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνίας στις δημόσιες υπηρεσίες. Η εφαρμογή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στην ελληνική δημόσια διοίκηση ενισχύει τη διαφάνεια και την φανερά δράση της, ενώ διευκολύνει την πρόσβαση του πολίτη στις αρμόδιες υπηρεσίες, με αποτέλεσμα την ταχύτερη και ουσιαστικότερη πραγμάτωση των δικαιωμάτων του.

3.7. Η αρχή της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας της διοίκησης

ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ

ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΕΥΘΥΝΗ

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ

ΕΛΕΓΧΟΣ

ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ

Μελέτη Περίπτωσης 8

Η Σοφία είναι δασκάλα σε δημοτικό σχολείο της Πάτρας τα τελευταία 8 χρόνια. Έχει άριστες σχέσεις με τους συναδέλφους της, τα παιδιά και τους γονείς. Ασχολείται πολύ με το θέατρο και κάθε χρόνο οργανώνει και προετοιμάζει σχολικές θεατρικές παραστάσεις.

Τη φετινή χρονιά, και ενώ συζητούσαν σε παιδαγωγική συνεδρίαση για τον προγραμματισμό ενεργειών λήξης του σχολικού έτους, ενημέρωσε τους συναδέλφους για το ανέβασμα μίας ακόμα θεατρικής παράστασης. Ζήτησε δε από τη Διευθύντρια του σχολείου να αγοράσει κάποια βασικά υλικά και της κατέθεσε έναν κατάλογο με προϊόντα, κόστους 200 ευρώ.

Η Διευθύντρια της απάντησε ότι, λόγω οικονομικών δυσκολιών του σχολείου, αυτό είναι αδύνατο, και της ζήτησε να καλυφθούν από τους μαθητές.

Η Σοφία έμεινε έκπληκτη. «Πως είναι δυνατόν» αναρωτήθηκε. Το σχολείο έχει έσοδα από το κυλικείο (εξυπηρετεί 200 μαθητές), έχει έσοδα από τη Σχολική Επιτροπή και επιπλέον έσοδα από αθλητικό σύλλογο της περιοχής, ο οποίος χρησιμοποιεί τις αθλητικές εγκαταστάσεις, καταβάλλοντας κάποιο αντίτιμο.

- Δικαιούται η Σοφία, αλλά και ολόκληρος ο Σύλλογος να γνωρίζουν τα οικονομικά του Σχολείου;
- Είναι υποχρεωμένη η Διευθύντρια της σχολικής μονάδας –ως διαχειρίστρια των οικονομικών- να παρουσιάζει τον προϋπολογισμό και απολογισμό στο Σύλλογο Διδασκόντων;
- Ποιες αρχές της δημόσιας διοίκησης θα συμβουλευάτε τη Σοφία να επικαλεστεί και σε ποιες διοικητικές ενέργειες θα προτρέπατε την ίδια και την Διευθύντρια;